
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА ЯК ЗАСОБУ ПРЕВЕНЦІЇ КОРУПЦІЇ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Олексій БУТЕНКО

Застосування поліграфа в діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони України (далі – СБіО) набуває все більшого поширення. Спостерігаються певні зрушення у правовому регулюванні суспільних відносин, пов'язаних із проведенням поліграфічних досліджень у СБіО, про що свідчить закріплення відповідних норм у законах України “Про національну поліцію” (ст. 50), “Про державне бюро розслідувань” (ст. 24, 26), “Про бюро економічної безпеки” (ст. 24). У інших суб'єктах СБіО проведення поліграфічних досліджень закріплено у підзаконних правових актах. Виходячи з відповідних положень, поліграфічні дослідження можуть проводитись у процесі вивчення кандидатів на службу, стосовно співробітників у разі просування по службі, при проведенні службових розслідувань, а також періодично у плановому порядку.

У загальному сенсі мета проведення поліграфічних досліджень полягає у виявленні прихованої інформації про чинники та факти, які негативно впливають, можуть вплинути або вплинули на виконання особою функцій держави, у частині визначеної її посадовими обов'язками. Зазначені чинники та факти є досить різноплановими: стан здоров'я, зловживання або систематичне вживання алкоголю та наркотичних засобів, причетність до спецслужб іноземних держав або до злочинних угруповань, пристрасть до азартних ігор, використання службового становища усупереч інтересам служби, вчинення протиправних діянь тощо. Вчинення корупційних діянь співробітниками СБіО безперечно є загрозою національній безпеці нашої держави. Одним із негативних результатів їх вчинення є підрив довіри суспільства як до конкрет-

ного суб'єкта СБіО, так і до інституту державної влади загалом. Тому нагальним питанням є побудова ефективної системи заходів попередження корупційних виявів.

Одним із дієвих інструментів попередження корупційних діянь співробітниками СБіО є поліграфні дослідження. Сутність превентивного впливу поліграфних досліджень полягає у тому, що співробітники, усвідомлюючи перспективу їх проходження, будуть утримуватися від вчинення корупційних дій.

Водночас слід зауважити, що сама наявність поліграфу у того чи іншого суб'єкта не може виступати фактором, що стримує від вчинення корупційного діяння, а має застосовуватись у комплексі з іншими заходами попередження корупції: формуванням антикорупційної поведінки, забезпечення гідного грошового забезпечення співробітників та належного матеріального забезпечення суб'єктів сектору безпеки й оборони тощо.

Запорукою ефективного попередження корупційних діянь є дотримання принципу обов'язковості. Правове забезпечення дотримання цього принципу, на думку автора, полягає у законодавчому узгодженні між правом особи на приватне життя та правом органів державної влади обмежувати його в інтересах національної та громадської безпеки для захисту прав і свобод інших осіб. У даному випадку право державних органів втручатись в особисте життя кандидата на службу до органів – СБіО, їх співробітників впливає із права суспільства на безпеку та захист з боку держави.

Потребує нормативного закріплення обов'язковості та чіткий перелік підстав для проходження поліграфного дослідження кандидатами на службу та співробітниками сектору безпеки й оборони, правові наслідки відмови від їх проходження. Упровадження запропонованих положень у законодавство та їх дотримання при організації та проведенні поліграфних досліджень в СБіО має стати ефективним інструментом для попередження корупції.